

БАЦЬКАУШЧЫНА

WHITERUTHENIAN WEEKLY „THE FATHERLAND“

Цана 30 н. фэн.

№ 2(46)

6 СТУДЗЕНЯ 1949 Г.

ГОД ВЫДАЊНЯ 3

ВІНІШУЕМ ПРАВАСЛАУНЫХ БЕЛАРУСАУ ЗЬ ВЯСЁЛЫМІ СЬВ. КАЛЯДАМІ І З НОВЫМ ГОДАМ 1948 — 1949

На парозе Новага Году, як звычайна, мы ставім зы-сёды агульнаведамае пытаньне: што прынясе нам і ўсёму сьвету гэты, вось, Новы Год? Адказаць на гэтае пытаньне ня так лёгка. Аднак тое, што прынёс сьвету стары год, дасьць нам усёж такі пэўны матэрыял для свайго роду арыентацыі на будучыню.

А стары год прынёс нам і пакінуў для новага ня ма-ла прыкрых здарэньняў і паважных канфліктаў.

Бэрлінскі крызіс, як выраз «халоднай» вайны між Усходам і Захадам, паважна паставіў пытаньне ў Эўропе: што далей? Хто пойдзе на ўступкі? Усе спробы малых дзяржаваў урэгуляваць гэты паважны кан-флікт поўнасьцю скрахавалі. Здаецца й новы год па-каёва ня вырашыць гэтага «простаежовага» пытаньня. Ня будзе нічога дзіўнага, калі «прыпадкова» на сама-лёсты наветранага калідору ці зь іх адкрыецца запраўд-ны вагонь.

У сувязі з гэтым чынам бальшавікоў Амэрыка й Анг-лія ўвлілі павінную ваянную службу, й павялічылі пра-дукцыю атамных бомбаў.

З момэнту абвешчаныя новай дзяржавы Ізраэлю, вайна ў Палестыне прыняла вострыя формы, не за-кончылася дасюль, наадворт, нагарае ўсякімі не-прадбачанымі пасьледкамі. Забойства мірнага пася-рэдніка графа Бернадот'а гаворыць аб тым, што нехта моцна зацікаўлены ў тым, каб тут да міру не дайшло.

Трэба думаць, што рука з гэтага самага аспродзьдзя напінсла сьмротны ўдар і выдатнаму змагару за स्वाбо-ду -- М. Гандзі, сьмерць якога ўскалыхнула ўвесь дэ-макратычны сьвет.

Камуністычны пуч у Чэх-Славакіі адчыніў вочы не аднаму ідэалісту на Захадзе адносна «дэмакратычных» спосабаў г. зв. «Народных дэмакратыяў». Асабліва пасьля «самагубства» Я. Масаўска гэтны спосабы пры-мусілі не аднаго магчымага сымпатыка савецкай дэ-макратыі зьмяніць свае погляды. Тым болей, што та-кіх ці падобных фактаў у дзяржавах-сатэлітах СССР пасьля аказалася сотні й тысячы з Пятковым на чале.

Падзел сьвету на Усход і Захад яшчэ болей праглы-біўся пасьля ўвядзеньня пляну Маршала й грашовай рэформы ў зах. Нямеччыне Саветы адказалі на гэта крывавым штрайкам у Францыі й навет у Нямеччыне. Аднак, дэмакраты ў Францыі знайшлі яшчэ даволі сі-лы, каб утрымаць парадак у краіне. Камуністыя па-

цярпелі поўную няўдачу, страцілі шмат на сваіх ун-лывах, тымчасам дэ Голь узмоцніў свае пазыцыі.

Няўдача камуністых падчас выбараў ў Італіі даказа-ла, што Захад мае яшчэ даволі сілы й адвагі, каб ад-паведна «рэгуляваць» уплывы Усходу.

Вайна ў Грэцыі, якую вядзе Комінформ, здаецца ча-кае на тое, каб прыпыць больш шырокія разьмеры, ці стацца адрэзкам нейкага іншага фронту.

Усе спробы заходніх дыпламатаў у Маскве не пры-вялі да пажаданых вынікаў. Крэмль мае, відаць, на ўсе перагаворы такога роду толькі адно слова -- **не**.

Акрамя Грэцыі, Комінформ прабаваў таксама распа-чаць такую жа акцыю ў паўдзёснай Карэі, аднак, па-куль што без посьпеху. Трэба думаць, што такога роду спробы зь яго боку тут могуць паўтарыцца.

Тым болей, што ягоная галоўная акцыя за апана-ваньне Азыі ў Кітаі, здаецца, ужо яму поўнасьцю ўда-лася. Дэмакратычны сьвет прыглядаецца дасюль амаль блачынна да гэтае акцыі, акрамя хіба Галіцдэй, якая рашуча зарагавала на «ненарадкі» ў Інданэзіі. Акцыя галіяндаў у Інданэзіі выклікала, між іншым, цёлую бурю незадавальненьня ўва ўсім сьвеце. Бязумоў-на, калі-б галіяндцы дунулі нацыянальна-вызвольны рух інданэзіяцаў, іх акцыю неабходна было-б поўнась-цю асудзіць. Нажаль, некаторыя заходня-эўрапейскія газеты падаюць, што апошнія заварушэньні ў Інданэ-зіі выкліканы камуністамі ці проста агентамі Масквы, для ягіх стары лёзунг! — «мірнай пожар раздусь» ні-колі не перастаў быць асновай іх дзеяньня.

Нічога дзіўнага, што ўжо пасьля гэтага кароткага пе-рагляду «багажу» 1948, мы пагодзімся з тымі судзьдзя-мі, якія паставілі — нагорода міру за 1948 г. нікому не прызнацца

Так ці інакш міру няма й ня будзе й у 1949 г. А гэта для нас зьяўляецца вырашаючым і забавязваючым. Наш нацыянальна-вызвольны рух вымагае ад нас усіх напружанай і яшчэ больш інтэнсыўнай працы, калі мы хочам быць прыгатаванымі да надыходзячых пад-зеяў. Усе беларускія патрыёты тут павінны шчыльна гуртавацца пад сьцягам нашай слаўнай Пягоні, вакол нашай гістарычнай Рады Беларускай Народнай Рэ-спублікі, так як вакол яе гуртуюцца нашы геройскія партызаны й увесь Беларускі Народ удома.

Таму мы вітаем Новы 1949 Год!

ЖЫДЫ НАСТУПАЮЦЬ НА ЭГІПЕТ

Як паведамляюць розныя газеты, жыдоўскія войскі перайшлі праз эгіпецкія граніцы. Хача ўрад Ізраэлю здэмантаваў гэтае паведамленьне, аднак ня выключана пашырэньне палестынскага канфлікту. Паінфарма-ваньня колы падчыркваюць прыгэтым, быццам, ангель-скі міністар замежных справаў Э. Л. Бэвін паведаміў

амэрыканскі ўрад аб тым, што ня выключана магчы-масьць выбуху вайны між Вялікабрытаніяй і Ізраэлем у вынадку, калі апошні нападзе на Эгіпет, зь якім Вя-лікабрытанія мае падпісаны дагавор узаемнае дапа-могі.

ЧАСТКА ВОЙСК США ПАКІДАЕ КАРЭЮ

Генэрал Д. Мэк Артур абвесьціў, што 7-ая амэрыкан-ская дывізія пакідае паўдзённую Карэю й пераводзіцца ў Японію. У абвешчаныя паведамленьца, што гэты пе-равод войскаў адбываецца дзеля абвешчаныя паўдзён-най Карэі незалежным гаспадарствам і аднавідае на-стаповам ЗН, на падставе каторых вымагаецца як най-хутэйшы адыход савецкіх і амэрыканскіх войскаў з Карэі, Перавод 7-ай дывізіі адбываецца ў рамках агуль-най пераарупіроўкі амэрыканскіх ваянных сілаў на Далёкім Усходзе.

Некалькі дзён перад гэтым савецкія ўлады паведа-мілі, што яны, быццам, выводзяць усе свае войскі з паўночнай Карэі. Аднак, З. Рээ — прэзыдэнт паўдзён-най Карэі заявіў, што паводля ягоных інфармацыяў савецкае паведамленьне не аднавідае праўдэ.

Вашынгтонскі ўрадавыя колы падчыркваюць, што рэшта амэрыканскіх войскаў застаюцца так доўга ў паўдзёснай Карэі, аж ейны ўрад зарганізуе дастаткова моцную, добра абзброеную армію, якая-б была гаран-тыяў супраць усякай магчымай пагрозы з поўначы.

„Праўда“ за мірны дагавор для Нямеччыны

Цэнтральны орган савецкай КН «Праўда» ў сваім нумары ад 3 студзеня зьмясьціла артыкул, у якім жа-дае падпісаньня мірнага дагавору для Нямеччыны. Пры гэтым газета моцна нападае на зходнія дзяржавы, аб-

вінавачваючы іх у тым, што адзіна яны не жадаюць, памагчы нямецкаму народу расначаць мірнае жыцьцё. Дзеля гэтага ня быў яшчэ падпісаны мірны дагавор для Нямеччыны (!!).

Кароткія весткі

— Упяршыню ў гісторыі США пэгр. дэмакратычны пасол В. Доўсон, мае стацца старшынёю адной з Камі-сыяў парлямэнту.

— Польскі парлямант прыняў закон, паводля якога прадабачаюцца кары ад 1 да 3 год для тых, хто будзе нелягальна пераходзіць польскую граніцу.

— Амэрыканскі пасол у Маскве, ген. В. Б. Сміс, зла-жыў прэзыдэнту Т. С. Труману просьбу звольніць яго ад займанага становішча.

— Югаславіянскі акруговы суд засудзіў двух гара-дзкіх урадоўцаў на кару сьмерці за пакражу мануфак-туры.

— Нешчасьлівае дзіця. У Франкфурце нарадзілася дзіця з дзьвума чалавамі й трыма нагамі. Дзіця па-мерла зараз-жа пасьля нараджэньня, падчас калі мат-ка папраўляецца.

Колькасьць перамішчэньцаў у Нямеччыне зьменшы-лася ў лістападзе 1948 на 9086 асобаў і вынісіла 1 сьне-жана 256.785 асоб.

— Чэх-Славацкі консул у Міляне падаўся да дымі-сіі й адмовіўся, ня глядзячы на жадацьне праскага ўраду, вярнуцца дамоў.

— Камуністы ў заходняй Нямеччыне застасавалі но-вую тактыку: яны абвесьцілі, што арганізацыяна адлу-чаюцца ад СЭД-у ўва ўсходняй савецкай зоне.

КАЛЯДНАЯ ЗОРКА . . .

...Высока, на халодным чужым небе зіхаціць яна, мігіціць і міргае таямніча... 1948 гадоў таму назад яна так-жа таямніча, хоць ярчэй напэўна, мігацела над Віфлеемскім Цудам. Яна апавяшчала тады сьвету вя-лікую і высёлую Навіну — Нараджэньне Дзіцяці, што сілаю свайго Паслаўніцтва і Вялікае Любоўі к чала-вецтву мела прынесці яму Збаўленьне. Бога-Чалавек, наш Збаўца, Ісус Хрыстос нёс пляшчаснаму чалавецтву Цудоўны Дар, пайвялікшы Дар Любоўі, каб асьвяціць, разгарэць ім душы закрэплены ў непазьвешці і злобе... На застраўленую ядам зла і эгаізму Землю саступіў Паслаўнік Духа Сьвятога — Ён жыў і цяпеў між намі і... намёр укрываваны са славамі тае-ж бязмеж-нае Любоўі на вуснах... Дар-жа Ягоны нам астаўся...

...А Зорка Калядная ўсё мігіціць высокая у халодным цёмным небе і, быццам шапача пешта няутомна... аб нечым вялікім, аб нечым забытым... І як яна ня міргае, як не заклікае — мала, мала чыё сэрца ловіць яе га-монку далёкую, нязвычайную... Мала чыя душа ад гэтае сьвятое іскрачкі разгарыцца сьняння вялікім усёасьвят-ляючым і ўсёаграваючым полымям, якім гарэў Вялікі Збаўца наш. Зло і ненавісьць ізноў шырака па зямлі расставілі сеці, асновы сузьвіцця людзкага падарваны эгаізмам і раскладам, цемра і заняпад павісьлі над ро-дам чалавецкім... А Вялікі Дар Хрыстоў, Дар Яго жыцьця і цяпеньняў, забыты... часта і там навет, дзе імя Яго 'нчэ жыве... Закаміпелі сэрцы, у душах зла-ба загнязьдзілася нялюдзкая, а вусны няпраўдаю сплямлены... Холадам вее ад іх... Цемраю дыша пра-стор...

...Але Зорка, Калядная Зорка... Яна ўсё зьзяе, лю-боўна міргае і сыпле іскаркамі на бедную Землю, яна просіць, яна моліць... і ўсё надзеі ня траціць... У Сьвя-ты Калядны Вечар, праз марозную шыбіну, яна цікаў-ска заглядае туды, скуль яшчэ ня выгнана Любоў і Праўда — у сямейны куток — і сымбалічна, перася-ліўшыся на лапкі і гольлейка ялінкі, іскрыцца раскош-на і тысячама распысканых праменьчыкаў пералі-ваецца цяплом у душы бязьвінных... І становіцца чуд, праўдзівы чуд... — У сэрцах ажывае, расьце й рась-цьвітае падзея...

— Людзі добрыя, людзі праўды! Ня падайце духам! Сьвятло і цямло Вялікага Дару Збаўцы не запрапаш-чапа... Іскарка Зоркі Каляднае яго вечна кліча, бу-дзіць і ажыўляе ў ціхіх душах тых бязіменных, про-стых а справядлівых, якім даступна Праўда Хрысто-ва — вялікая блз краю..., глыбокая без канца і простая без параўнаньня. Яны стануць бласстрашна супроць цемры і холаду між людзьмі...

...Малая, дробненькая Зорачка... Ты ўсё бачыш з высі недасяжнай вочкам мігatlівым... Не адкажы-ж нам, у чужыну закінутым выгнанцам пакутнае старонкі. Мы Цябе просім ад усея душы. — У гэты ціхі Вечар Сьвяты бліскі ярчэй над палымі маразынымі, над стрэхамі саламянымі адвечнае Зямлі Беларускае. Хай на хвілінку хоць сыціхне сівер зацяты, а ласка радась-ці й сьвятла, мір Божы хай зьбідзе ў хаты шэрыя і па-госыць у душах затомленых... Хай сьвятая Любоўі Хрыстовае хоць на міг асалодзіць ім горкую долю...

— Дык нясі, нясі ім Зорачка прывет...

пакуль заблісьне сьвет...

П. Вішнеўскі.

У Калядную ноч

(Апавяданьне)

Сьвятыя Каляды. Усе нашыя, спажыўшы сьвятую каляду й куццю, паехалі ў царкеу. Асталася дома толькі я з бабуняй. Яна, як старая, а я, як маладая. Сумна было неяк у такую хвіліну самым. Дык, каб разгнаць сум, бабуля пачала расказваць аб адным цікавым здарэньні.

У цёмную зімовую ноч ідзе — кажа — нейкі незнаёмы небарака пазычыць агню. Стукаецца ад хаты да хаты з просьбай: «Зьлітуйцеся, успамажэце, добрыя людзі. Жанчына мая нядаўна радзіла, дык мушу абгарэць небарачку малага...».

Але ў глыбокую лютую ноч так усе, укутаўшыся ў хатах, спалі, што ніхто ня чуў ды не адзываўся на ягоную жаласную просьбу.

Ідзе ён, бедны, ды йдзе далей, прасячы, ажно бачыць: далёка за вёскай бліскае нейкі агеньчык. Давай туды йсьці і чым больш прыбліжаецца да таго месца, тым агонь становіцца ўсё большым. Радасьць. Прыходзіць урэшце да самага вогнішча й бачыць, кругом яго ляжаць белыя авечкі, а пры іх сядзіць стары пастух. Падыходзіць яшчэ бліжэй, ляжаць пры пастуховых нагах тры кудлатыя сабакі. Гіркнучы, наежваюцца на яго. Але чалавек не палохаецца. Тады адзін зь іх хапае яго за нагу, другі за руку, а трэці кідаецца да горла. Але робіцца дзіва: зубастыя пасьці ня хочучы іх слухаць, ня могуць укусьці.

Незнакомец нат не жажнуўся нічуж. Ён разглядаецца й рыхтуецца і бліжэй к агню. Але авечкі пекатам кругом вогнішча ляжаць так, што нельга да яго даступіцца. Бяз-дай-рады незнаёмы ступае проста на іх, а яны ляжаць пакорненька, хоцьбы каторая зварухнулася...

Там дэда расказвае, што я не магу вытрымаць і перарываю пытаньнем: чаму яны, бабка, парабіліся гэтакія цяплівыя? — Даведаешся — кажа яна — ды і далей цягне расказ.

Як толькі незнаёмы — далей да вагню, ваўкалакаваты бурклівы пастух даўгім вострым кіем шпурляе ў яго. І тут — новае дзіва: кій, хоць быў добра нацэлены, далёкайшы да чалавека, воміг схіляе ўбок, каб не крапнуць яго, і лягчыць, бурчачы, у поле...

Я зноў перапыняю бабулю: Чаму ён не хацеў ударыць гоната чалавека? А яна, не адказваючы, расказвае далей:

Тады незнаёмы зьвяртаецца к пастуху й просіць: «Не шкадуі, чалавеча, парч і вугольчыкаў, ад бяды трэ ра-тавацца: дзіцятка ў мяне радзілася нядаўна й мерзне вун з матуляй...»

Стары маўчыць, але тое думае: сабакі не маглі яму шкоды зрабіць, авечкі такую спягату аказалі, кій не хацеў яго выпяць... І не адважыўся не даваць. «Вяры колькі хочаш — кажа». — Але у вогнішчы быў самы толькі жар і прысак, ніводнай галавешчкі. дык бяз падручнага кухоннага прыладзды нельга было агню ўзяць. Неспаднады пастух бачыць гэта ды зноў паўта-раецца: «Вяры колькі хочаш». А незнаёмы, як-бы нічога ніякага, нагінаецца, бярэ голымі рукамі вуглі й сыпле іх у полы свае адзежыны бяшкодна, бы якія гарэхі, ці яблыкі...

Мяне зноў цікавасць падрывае: бабанька, міленькая, як-жа ён не папёкае? — Даведаешся — зноў асуджае неўмамай расказчыня — ды канчае апавяданьне:

Аж унурысты пастух пачаў сабе дзівіцца: «Што за пракуча? Ні сабакі, ні кій, ні агонь не бярэ гэтага чала-века?».

Кліча ён незнаёмага, які быў ужо пусьціўся дамоў, дык выяўляе яму сваё здзіўленьне: «Што за ноч сёньня? Ад чаго гэта — скажы — табе ўсе рэчы такія сьняныя спягадныя й міласэрдныя?».

А той адказвае: «Нельга табе выясьніць, калі ты ня маеш вачэй»... І пусьціўся борзда ў дарогу, каб урэшце загінаць бяду ў сваёй сям'і. А заўзяты староча-пастух, баючыся спусьціць яго з вачэй, шлёпае за ім, каб разгадаць, бач. гэнае дзіва.

І незабаўна пераконваецца, што таёмны той незнаёмы ня мае ніякага сабекага прытулішча-хаты, дзіцяне яго з маткай у нейкай прыгоннай стайні, дзе няма ні чагуська, толькі яселькі, сена й пара быдлат. І ўзра-дзела дзікае цвёрдае сэрца пастуха, жаль яму стала нявіннага прыгожага дзіцянятка: магло замерзнуць у гэтым абняхеным кутку, дык надумаў сагрэць неба-жатка. Выняў з пастушае свае кайстры беленькую мя-кенную аўчынку ды падаў яе аякуну-чалавеку, каб акрыў дрыжачае дзіцятка.

Але ў той-жа хвіліні, калі пачуўся ён міласэрдным, адкрыліся ягонны вочы і ўгледзеў ён тое, чаго ня мог дагэтуль відзець. Ён убачыў навакол мноства чароўна прыгожых ангелаў з нотамі ў руках, стройна голасна пючых аб нараджэньні ў гэтую ноч для грошнага сьвету Боскага Збавіцеля. Тады толькі зразумеў няў-корлівы пастух, чаму ў гэтую ноч ўсё на сьвече робіцца тако радасным і міласэрным, каб ніхто й найменшага не адчуваў цяпленія, каб нікому й найменшага крыўда ня дэялася.

І ня толькі кругом сябе бачыў захоплены пастух ан-гелаў, іх поўна было ўсюды: і ў грэце, і на горах, і ля-таючых на небе, і чарадою ходзячых па дарозе да ад-даючы перад стаянкаю чэсьць Дзіцятку Божаю. А ўсюды панавала багавейнае захопленьне, радасьць, песні, музыка, і ўсё гэта бачыў ён у тую цёмную ноч, у якую сыяраша нічога ня мог дагледзець. Так быў рад гэтаму адкрыцьцю вачэй, што мог, кленчучы, дзяка-ваць за гэную роскаш Богу.

Канчаючы расказ, бабуля ўздыхнула глыбока й да-дала: «Тое, што аглядаў той пастушок, можа аглядаць і кжны з нас, бо ангелы ў кожную калядную ноч на небе ўносяцца, трэба толькі патрапіць іх угле-дзець»...

Бабуля, глядзячы мяне па галоўцы, далей павучала: «вер мне, гэта такая праўда, як тое, што ты бачыш мя-не, а я цябе. Каб дагледзець Божую сьвятэзарнасьць, ня трэба лянець ні на месца, ні на сонца, ня трэба ня-звычайнага сьвятла — трэба толькі мець міласэрдыя веручыя вочы».

3.

Да нас ішучы

У адказ газэце «Жібурай»

Хто тут імізэрыялісты...

З праўдзівай прыемнасьцяй пазнаёмілася беларускае грамадства са зьместам інтэр'ю дадзенага прэм'ер-мі-ністрам ураду Беларускай Народнай Рэспублікі прад-стаўніку летувіскай газэты «Жібурай». Вартасьць гэ-тага інтэр'ю ў тым, што яно дае адказ на цэлы рад пытаньняў, адносна якіх грамадзкасьць хацела пачуць голас свайго ураду, і выразна стаўляе справу беларус-кіх тэрытарыяльных межаў.

Нажаль аднак у летувіскай газэце — «Жібурай», у выніку спрэчываньня заходняга абсягу беларускага этнаграфічнага абшару, сустракаем з думкаю, што гэтае інтэр'ю, быццам, разьвівае дагэтульшнія лету-віскія ілюзійныя асноўныя тэмы, што беларусы зьяўляюцца прыяцелямі летувісаў. Можна з гэтым згадзіцца, ці не, але калі гэтае інтэр'ю разьвівае летувіскія ілюзійны, дык іхная рэакцыя на яго не дае беларусам таксам ні-якіх сумніваў, што летувісы і далей маюць намер вяр-ці захопніцкую палітыку, трохі непрапарцыянальную да іхнага патэнцыялу. Добра, што беларусы, якія у гэ-тым сумняваліся, цяпер пазбавіліся сумніваў.

Цікавым у становішчы летувісаў зьяўляецца тое здзіўленьне, з якім яны сустрэлі асьветчаньне бела-рускага прэм'ера, хаця па сутнасьці ніякіх новых пр-тэнзіяў заяўлена ня было, апрача таго, што ўжо неад-наразова паўтаралася, пачынаючы ад 1917 году і ня было супярэччых з гэтым становішчам ніякіх асьвет-чаньняў ня толькі беларускіх уладаў, але нават паасоб-ныя адказныя беларускіх дзячоў. Беларусы не да-лі ніякай падставы да прыпущэньня, што іхнае ста-новішча зьмянілася напр. пад уплывам сталінскага па-дарку Летуве, хаця і з засьцярогай Молатава: «я знаю, што Вільню не літоўскі горад...» Беларусы і ў гэтым выпадку захоўваюцца нельяльна адносна Сталіна.

Здзіўленьне выклікала у летувісаў таксама цвёр-джаньне прэм'ера аб тым, што беларуская этнаграфіч-ная мяжа прыблізна зьбігаецца з польска-летувіскай дзяржаўнай мяжой да 1939 г.

Трэба зазначыць, што у інтэр'ю сказана толькі аб прыблізнай зьбіжнасьці гэтых дзьвюх межаў. Так яно ёсьць і ў запраўднасьці, бо беларускі этнаграфіч-ны абшар у некаторых ваколіцах, як напр. каля Еўі і па-поўнач ад Сьвянцянэў знаходзіцца і з таго боку поль-ска-летувіскай дзяржаўнай мяжы. Праўда, у выніку 20 гадовага распадараньня летувісаў гэтыя беларускія групы былі статыстычным шляхам зьліквідаваны, бо з 100 тысячаў беларусаў, якія летувіскае статыстыка налічвала на пачатку пры канцы існаваньня сама-стойнай Летувы ня паказвала ніводнага, аднак ёсьць усе даныя аб тым, што гэтыя статыстычныя зьлікві-даваныя група існуе і надалей.

Зрабіўшы гэтую засьцярогу адносна прыблізнасьці, мусім зазначыць, што нічога дзіўнага ў зьбіжнасьці польска-летувіскай дзяржаўнай мяжы з беларускай заходняй этнаграфічнай мяжой няма, хаця гэтая мя-жа і зьяўляецца паводле летувіскага цвёрджаньня прыпадковай лініі польска-літоўскага фронту. На месцы будзе таксама ўспомніць, што гэтая «прыпадко-вая» лінія зьяўляецца даўнай мяжой віленскага і ко-венскага ваеводзтва, а пазьней віленскай і ковенскай губэрні. Дзіўна зьбіжнасьць з «прыпадковай» лі-ніяй фронту? Паходжаньне гэтай «прыпадковай» лініі выясьніць лёгка: калі прыем пад увагу тую розні-цу патэнцыялаў паміж Польшчай і Летуваю дык зро-біцца ясна, што гэтая «прыпадковая» лінія фронту ма-гла знаходзіцца толькі там, дзе гэта адказвала поль-скім інтарэсам, у даным выпадку там дзе пачыналася летувіскае этнаграфічная тэрыторыя. Палкі у той час, ня маючы намеру займаць цэлую Летува, не ха-целі адначасова браць у склад польскай дзяржавы шмат летувісаў, каб ня мець яшчэ больш тэрытары-яльных меншасцяў, якіх і бяз летувісаў было ў Польшчы больш чым шмат. Ну але дзівіцца можна, абы ахвота была.

Ужо больш чым недакладным камэнтарам да інтэр-в'ю зьяўляецца цвёрджаньне «Жібурай» аб тым, што прэм'ер абавірае беларускія прэтэнзіі да Віленшчыны і Горадзеншчыны на картах выдааных у розных краях. У запраўднасьці у інтэр'ю сказана, што вышэй азіг-наныя карты пацвярджаюць беларускія прэтэнзіі да гэтых тэрыторыяў, але ня было сказана, што гэтыя прэтэнзіі вынікаюць з гэтых картаў. Розніцы, пры добрай волі, цяжка не заўважыць. Ясна, што, паклі-каючыся на навукова апрацаваныя карты, беларусы не зачыняюць вачэй на тое, што існуюць таксама кар-ты абалёргы не на нейкіх аб'ектыўных даных, але выключна на захопніцкім апэтыце. Зразумелая рэч, што тварцы і карысталнікі з такога роду картаў не-ахвотна чуюць аб іншых картах, у якіх ёсьць шкідны з іх пагляду аб'ектыўзм. Трэба, каб усе беларусы да-ведаліся і ўсьведамлілі сабе значаньне гэтага факту, што на ўсіх летувіскай картах палова Заходняе Беларусі фігуруе, як летувіскае тэрыторыя. Беларусы з Вялей-кі, Браслава, Ліды, Вільні, Трокаў павінны ведаць, што яны паводле летувіскіх цвёрджаньняў зьяўляюцца летувісамі і яны павінны належна аданіць гэта.

Адносна таго, што ёсьць карты, на якіх не азначана беларуская этнаграфічная тэрыторыя, дык гэта праўда, а прыкладам гэтакага роду картаў і зьяўляюцца лету-віскія карты. Іншая рэч, што і з беларускага боку зда-ралася бачыць карты, на якіх няма летувіскай тэры-торыі, адно толькі жамойцкі рэзэрват, на узор такіх рэзэрватаў для туземцаў у Амэрыцы. Розніца паміж летувісамі і беларусамі толькі ў тым, што беларусы не трактуюць такіх картаў паважна, а летувісы паваж-на гавораць аб летувіскасьці Віленшчыны ці Горадзен-шчыны. Чым аднак большае адвараньне ад жыцьця, тым вялікшае бывае расчараваньне.

Калі-ж справа йдзе аб тэрыторыю, якую маюць ах-воту захапіць летувісы, а часткова гэта зрабілі аднос-на Вільні з ваколіцамі, дык беларускія прэтэнзіі да гэтай тэрыторыі абалёргы не на картах, але на фак-це, што беларускі Народ зьяўляецца законным спад-кемцам гістарычнай спадчыны Вялікага Княства Літоў-скага (не летувіскага!). Мы ўважаем, што Беларускі Народ мае права да тае часткі тэрыторыі гэтай спад-чыны, якая ў сучасны момэнт зьяўляецца беларускай і ў свой чарод не адмаўляе летувісам такогаж права

на тую частку гэтай спадчыны, якая зьяўляецца ў су-часнасьці летувіскай, не паводле летувіскіх картаў, але якая ў запраўднасьці заселеная цяпер летувісамі. Аб сіле летувіскага элемэнта на тэрыторыі Заходняй Беларусі дастаткова ярка сьветчыць факт, што ў той час, калі ў Польшчы яшчэ ня былі дайшоўшы да ўла-ды змагары «за нашу і вашу волю», якія зьлікві-давалі там дэмакратычны лад, гэта з перад 1926 годам, беларусы мелі ў польскім сойме паважную парламен-тарную рэпрэзэнтацыю, дык летувісы ня мелі ніводна-га пасаа ані сэнатара. У той час калі беларусы твары-лі на гэтых землях сотысячныя партыі (Грамада), дык летувіскае грамадзкае праца абмяжоўвалася пару дзя-сяткамі колаў Таварыства Сьв. Казімера ў ваколіцах Сьвянцянэў, дзе фактычна знаходзіцца нейкая коль-касьць летувісаў.

Адносна летувіскага цвёрджаньня аб тым, што этна-графічныя межы вызначаюцца таксама на падставе рэлігійнай, дык трэба сказаць, што гэты спосаб зьнан-бадай-што толькі летувісам. У выпадку аднак застаса-ваньня і гэтага прынцыпу, нічога гэта летувісам ня да-сць. Калі прыняць летувіскае цвёрджаньне, што жыхары Заходняй Беларусі каталіцкага веравызнань-ня зьяўляюцца летувісамі, а такіх ёсьць каля паловы, і на гэтай падставе далучыць гэтую тэрыторыю да Ле-тувы, дык няменш лёгічным было-б далучэньне цэлай каталіцкай Летувы да каталіцкай вялікай суседкі Польшчы. Масм сумнівы, ці такое лёгічнае разьвязан-не задаволіла-б летувісаў.

Наагул адносна чагара артыкулу ў «Жібурай» трэба сказаць, што цяжка дыскутаваць з нывэрджаньнямі, якія вынікаюць не з аб'ектыўных фактаў, а маюць сваю крыніцу у прапаганднай літаратуры г. зв. «Саю-зу Ўзвышэньня Вільні».

Адносна усходняй Прусіі, да паўночнай часткі да-якой фактычна маюць прэтэнзію беларусы, дык тут больш будзе на месцы не дыскутаваньне аб тым, ці не-мэа прыз валоданьне гэтай тэрыторыяй на працягу 700 гадоў здабылі на яе правы, але дамаўка, што ў выніку магчымае трэцяе вайны Ўсходняй Прусія ўсе-роўна ня вернецца ў склад нямецкай дзяржавы, у сьняншнім стане, калі ранейшыя жыхары з гэтай тэ-рыторыі выселены, ня можа быць мовы аб стасавань-ні этнаграфічнага прынцыпу і беларусы абасноўваюць свае прэтэнзіі эканамічнай неабходнасьцяй атрыман-ня доступу да мора, прычым гэтае дамаганьне толькі падмацоўваецца фактам засяленьня гэтай тэрыторыі, мяжуючай з беларускай этнаграфічнай тэрыторыяй, беларусамі. Зрэшгай, калі ўжо гутарка аб немцах, дык здаецца, што яны не патрабуюць летувіскіх абарон-цаў.

Мімаволі прыпамінаецца пагаворка, якая курсавала сярэд летувісаў пасля атрымання сталінскага падар-ку у 1939 г. «Фільніве мусці, олістова чусу» (Вільня наша, а Летува расейская)... думаем што і наадварот, калі Летува перстане быць расейскай, дык і Вільня перстане быць летувіскай.

В. Мікалася.

ШТО ГЭТА АБАЗНАЧАЕ?

(Да ведама ўкраінскага грамадзянства)

Газэта «Українські Вісті» (№ 102 за 19.12.1948) зьмяс-ціла кароткую справаздачу із Сусьветнага Зьезду Бе-ларускай Эміграцыі ў Парыжы. Спасярод многіх па-станаваў і рэзалюцыяў Зьезду, газэта амаль поўнась-цю перадрукавала Пастанову супраць дывэрсійнай дзейнасьці Астроўскага й ягонай г. зв. Беларускай Цэнтральнай Рады. Паколькі да гэтае Пастановы Ро-дакцыя не падала ніякіх камэнтараў, выглядае, што яна зь ё поўнасьцю салідарызуюцца й гэтым самым выказвае прыхільнасьць да беларускага нацыянальна-вызвольнага руху.

Але амаль адначасна з гэтым — 17 сьнежня сёлета паявіўся першы нумар мізэрнінцкай зарубежніцкай газэціны «Беларускае Слова», выдадзенай — наўсупе-рак навет абавязваючым прэсавым законам — на лі-цэнзію «Українських Вістей» пры выдатным падтры-маньні й помачы украінскіх дзячоў у публіцыстых, што гуртуюцца вакол гэтае газэты. «Беларускае Слова» зьяўляецца неафіцыйным органам Беларускай Цен-тральн. Рады, як відаць гэта хоць-бы із зьмешчанага на першай балоне «Мэмарыялу Сакратарыяту БЦР» і ін-шых дакумэнтаў, а таксама органам г. зв. «Беларуска-га Цэнтральнага Прадстаўніцтва», якое паўстала сьлет-няй вясоной шляхам сфальшаваных выбараў з мэтаю разьбіваньня й кампрамітаваньня беларускага нацыя-нальнага жыцьця на эміграцыі.

Што-ж тады абазначаюць два гэтыя супярэчныя між сабою выпадкі, якія ў вадным і тым самым часе былі заінсцэнізаваныя «Українськімі Вістями»? Выглядала-б, што, быццам згодна тае прыказкі, ня ведае правая, што робіць левая? Аднак калі некаторая ўкраінская прэса ў Амэрыцы рэкламуе й пратагуе на сваіх балонах гіт-лераўскі акупацыйны твор на Беларусі, г. зв. Белару-скую Цэнтральную Раду й ейнага «ўпаўнаважанага» у Амэрыцы д-ра І. Ермачэнка, дык гэта часткова можна было-б прыпісаць непайнафармаванасьці амэрыканскіх украінцаў у беларускіх украінцаў у беларускіх спра-вах. Але калі выступае ў ролі пратэктара беларускага зарубежніцтва пэўная частка ўкраінскага грамадзян-ства ў Нямецчыне, то тут няма і ня можа быць іншага вытлумачэньня, як толькі праява злой волі апошніх і імкненьні прынесці беларускаму народу такую-ж са-мую шкоду, якую намагаюцца прыносіць яму беларускія зарубежнікі на чале з Астроўскім. Гэты факт выдат-нага падтрыманьня пэўнаю часткаю ўкраінцаў варожае беларускаму руху групі палітычных авантурыстых ёсьць на толькі дзіўным і бласпрыкладным у дасюле-ніх украінска-беларускіх дачыненнях, што мы ўва-жаем за патрэбнае зьвярнуцца гэтае дарогаю да ўсяго ўкраінскага грамадзянства й ўкраінскіх аўтарытэтных дзейнікаў з запытаньнем, дзеля якой мэты наважыла пэўная частка ўкраінцаў шкодзіць беларускім нацыя-нальна-вызвольным інтарэсам? Гэтае запытаньне му-сім паставіць яшчэ ў сувязі з тым, што з украінскім народам найбольш цесна, лучаць нас супольныя сува-зі ўзаемага супрацоўніцтва й змаганьня, сувязі, якія завязаліся ня толькі сьняня на эміграцыі, але сваімі каранямі сягаюць у далёкую прошласць.

Ці ведае тады шыроўшае ўкраінскае грамадзянства, што такое Беларускае Цэнтральнае рада й ейны «прэ-

МЫ І НАШЫЯ СУСЕДЗІ

(Да канцэпцыі беларускае вонкавае палітыкі)

АСОБНЫЯ НЕЗАЛЕЖНЫЯ ГАСПАДАРСТВЫ ЦІ ЗАДЗІНОЧАНЬНЕ НЕЗАЛЕЖНЫХ ГАСПАДАРСТВАЎ?

У нашым часе вялізнага развою тэхнікі, у тым ліку ваеннай, і асабліва ваеннай, у пару танкаў, лятунства, ракетных бомбаў і напасьледак атамнае бомбы быцьцё адзінотных незалежных гаспадарстваў магчыма толькі ў вынятковыя выгодыныя геапалітычным палажэньні. Дзеля таго заміж асобных незалежных гаспадарстваў мусіць шмат дзе паўстаць блёкі, зьвязь, або канфэдэрацыі ці нат фэдэрацыі незалежных гаспадарстваў. У некарысных умовах геапалітычных жывуць народы цэнтральна-ўсходняй Эўропы, што засяляюць тэрыторыю ад Балтыцкага да Чорнага й Адрыятыцкага мораў, бо ачы зь іх маюць слабыя на наш час прыродныя граніцы, другія зусім прырольных граніцаў ня маюць, і ўсе яны паміж расейскім і нямецкім імперыялізмам. Дзеля таго ў цэнтральна-ўсходняй Эўропе мусіць паўстаць адно вялікае міжгаспадарствае заціночаньне або колькі меншых заціночаньняў. Паўстаньне аднае ці колькіх заціночаных групаў гаспадарстваў будзе залежыць ад дачыненняў паміж асобнымі народамі-суседзьмі менаванай прасторы, ад іх згоды — ясьней: ці не праявляць некаторыя зь іх захопніцтва. Менаваную заціночаную групу або групы будучы тварыць асобныя незалежныя гаспадарствы з аграрічнай на карысьць заціночаньня суверэннасьцяй. Народы цэнтральна-ўсходняй Эўропы цяпер панявольены Масквою. Ужо выявляючыся ад Масквы, лям пачынаюць мець наўвече сваё міжгаспадарствае заціночаньне. Гэта ўзгодніцца, а тым самым узмоцніцца сабскія сілы іхныя і ад гэтага залежыць помач ім з боку заходняга сьвету, галоўна з боку Заціночаных Гаспадарстваў Паўночнае Амэрыкі, каторыя, як выясняецца, ня будуць прыяць на гэтай прасторы асобным гаспадарствам. Пасьля свайго вызваленьня кажны з народаў цэнтральна-ўсходняй Эўропы мае мець сваё незалежнае гаспадарства, каторае было-б заціночыўшыся зь іншымі гаспадарствамі гэтае прасторы і апрача ўраду кажнага гаспадарства быў-бы надурад усяго заціночаньня. Як ужо відаць із сказанага, такое заціночаньне патрэбна, як дзеля вызваленьня, так і ўдзяржаньня здабытае незалежнасьці.

ШТО З РАСЕЯЙ?

Вызваленьне панявольеных Расеяй народаў, у тым ліку народу беларускага, і іхная гаспадарствавае незалежнасьць можа стацца толькі ў рэзультате падзелу Расеі. Ці пасля падзелу Расея застанецца толькі этнаграфічнай, ці некаторыя народы яшчэ застануцца ў ейнай няволі, будзе залежыць ад таго, з якой стануць касьць сьвет возьмецца за ліквідацыю гэтае турмы народаў. Але нат аграічанага да свае этнаграфічнае тэрыторыі, Расея не перастане быць імперыялістычнай. Да таго, што сказана пра гэта ў вартыкуле А. Дзіды (№ 34 — 38 «Бацька»), мала што гэта можна дадаць. Адно можна зацеміць, што Расея нарадзілася на касць: ішчых народаў, што, далей, прайшла чэцьверць-тысячагодную школу імперыі Чынгіс-Ханаў, будучы ейным маскоўскім улусам, што сталася спадкаемцаю гэтае турка-татарскае імперыі зь ейным сьветнымі імперыялістычнымі імкненьнямі. Імперыя Чынгіс-Ханаў і Расея Івана Грознага, Аляксея Міхайлавіча, Пётры І, напасьледак Сталіна-ў васнове ня розьніцца міжсобку ані сваім нутраным характарам, ані вонкавымі імкненьнямі. Нягоднасьць мінулых вякоў выступае цяпер толькі ў форме ўдасканаленай. На ўсёй сваёй гісторыі найбальей збліжылася да Эўропы яшчэ Расея 19 і пачатку 20 ст., дзякуючы некаторай эўропеізацыі вышшае клясы расейскага народу. А калі батышавіцкая рэвалюцыя 1917 г. скінула з Расеі эўрапейскі пакост, дык яна стала перад сьветам ізь яўным сваім азіяцкім

зыдэнт» Астроўскі, і што такое г. зв. «Беларускае Цэнтральнае Прадстаўніцтва»?

«Вось-жа Беларуская Цэнтральная Рада, якая называся сябе «адзіным легітымным і дэмакратычным прадстаўніком суверэнных правоў беларускага народу» (словы із успомнанага «Мэмарыялу»), у запраўднасьці зьяўляецца гітлераўскім акупацыйным творам, пакліканым да жыцьця нямецкім СС — генэралам фон Гётцбэргам у Менску ў сьнежані 1943 г. для чыста акупацыйных мэтаў на падставе зацьверджанага ім-жа статуту.

Што-ж фактычна прадстаўляе зь сябе дзейнасьць сяньня «абноўленай» Беларусі. Цэнтр. Рады й згуртаваньня вакол яе людзей? Вось-жа выясняем тады, што ўся гэта група палітычных авантурыстых і русафілаў займаецца ўвесь час ня чым іншым, як разьбіваньнем і кампрамітаваньнем беларускага незалежніцка-вызвольнага руху, выконваючы для яго тую самую ролю, якую праводзяць сяньня расейскія палітычныя дывэрсанты, ня глядзячы на тое ці гэта ёсьць расейскія нацыяналісты ці бальшавікі. Гэтая група нідзе сябе не паказала пры творчай пазьтыўнай нацыянальнай працы, затое не абмінула ніводнай магчымасьці, каб ня шкодзіць усямім правам беларускага нацыянальна-вызвольнага руху, паслугоўваючыся пры гэтым услугамі расейцаў (адсуль беларускае грамадзянства й прызвала гэтую групу зарубежніцкай ад слова «расейскага зарубежжа»).

З усяго вышэйсказанага ясна відаць, што група Астроўскага не прадстаўляе сабой нейкай палітычнай партыі ў нутры беларускага грамадзянства, якая стаяла б у апазыцыі да іншых беларускіх угуртаваньняў, як гэта, прыкладам ёсьць у ўкраінаў, але ёсьць гэта сьведомая вонкавая дывэрсія, што дзейніча на шкоду беларускага народу для чужацкіх і варожых нам інтарэсаў, хоць і прыкрываецца для прапагандных мэтаў рознымі патрыятычнымі клічамі і заявамі аб сваім змаганьні за незалежнасьць Беларусі. Таму ўсё сьведмае беларускае грамадзянства не разглядае астроўшчыны за нутраную беларускую справу, але за вонкавую чужацкую агентуру.

Для ведама ўкраінскага грамадзянства выясняем таксама, што адзінапраўным і легальным беларускім нацыянальна-палітычным прадстаўніцтвам і носьбітам суверэнных правоў беларускага народу зьяўляецца Рада і ўрад Беларускай Народнай Рэспублікі, пакліка-

абліччам. Дзеля менаванага характару маскоўцаў, у беларускага народу была зь імі заўсёды ад пачатку паўстаньня маскоўскага народу ў 12 ст. — нязгода й холаднае. А каму ня ведамы блізу бязупынныя воены з Масквою заціночанага беларускага гаспадарства — Вялікага Княства Літоўскага?

Дзеля аб'ектывнасьці трэба сказаць, што навет Расея этнаграфічна, Расея народнай мовы расейскай, з гледзішча этнічнага ня ёсьць супольнай. Яна складаецца з трох розных часьцяў: а) прасторы Славонаў Вялікага Ноўгараду; б) прасторы чысьленных фінскіх плямёнаў, асыміляваных вяліка-ноўгарадзкімі каліністымі, ад чаго паўстаў новы народ, народ маскоўскі, накішы, нат праціцельны сваім характарам ноўгарадскім Славонам, але зь іхняй моваю (гэты маскоўскі народ у канцы 15 ст. зьяўляў і пантвотліў становіў Вялікага Ноўгараду; в) прасторы беларускага племёні Вялікаў, што жылі ля Акі (тэрыторыя зь месцамі Арол, Курск, Тула, Разань), заваяванай Масквою ў канцы 15 і ў 16 ст. ды пасляеі абмаскоўленай. Дзеля таго ачы, што патамкі Ноўгарадаў і Вялікаў не ўсё разамішчыліся свае апраччаныя ад маскоўцаў, жывучы гэтых ідаламі й імкненьнямі, дык і пачынаюць проціць да іх мусіць быць такім, як та маскоўскіх запраўных. Дык ясна, што й этнаграфічна Маскоўшчына ня можа быць сябрам заціночаных народаў — гаспадарстваў, што вызваліцца зь ейных капцуроў.

НАШЫЯ ДАЧЫНЕНЬНІ ДА НАРОДАЎ ПАНЯВОЛЕННЫХ МАСКВОЮ

Мы, Беларусы, прыяем усім чыста народам, панявольеным Масквою, і жадаем ім нацыянальна-культурнага й палітычнага вызваленьня. Робім гэта, перш за ўсё, людзкая пачуцьця спадаты крыўляцтвам, а другое, ведаючы, што чым бальш панявольеных Масквою народаў будзе холадна за сваё вызваленьне, тым сілы ўсіх нас у холадна з Масквою будучы большыя. Скасавань маскоўскаю турму народаў можа толькі вызваліцца зь яе ейных нявольніцаў, бо турма — гэта ня толькі турмныя мury, а нат зусім ня мury, а нявольнікі й нагляднікі ў гэтых мурох.

Із смуткам станаўко трэба падчыкнуць, што Заходняя Эўропа й Амэрыка ані ня цікавяцца доляю вялізарнай бальшыні народаў, панявольеных Масквою, а ўсюды сьядо «пасынкаў Расеі» — запараўны нявольніцаў ейных, дзе прыгатава да нацыянальнага вызваленьня зроблена большая, напта мала цікавяцца і нічагусенькі ня робяць дзеля помачі яшчэ нешчасліўшым за сябе. Асабліва трэба зьявінуць увагу на чысьленных, моцных і нацыянальна актыўных Казанскіх Татараў ды на чысьленную, патэніцальна моцную, але нацыянальна пасыўную і пастаханаўску русыфікаваную Мардву ў Пензеншчыне.

Але, прыячы ўсім панявольеным Масквою народам, мы сьведомыя таго, што — дзеля свайго геаграфічнага палажэньня — адно некаторыя зь іх могуць увайсці разам із намі ў вадну міжгаспадарствавую арганізацыю.

ТУРКЕСТАН, СІБІР, КАЎКАЗ, І КАЗАКІЯ

Туркестан мае ўсе даныя, каб стаць незалежным. Долю Туркестану, дзеля ісламу люднасьці ягонай, як і долю казанскіх Татараў, трэба зацікавіць мусульманскія краі — Пакістан, Аўганістан, Іран, Турэччыну і ўсіх Арабаў.

І Сібір — на накішых асновах чымся Туркестан — мае патрэбу і будзе мець магчымасьць стаць незалежным і старыць новыя заціночаныя гаспадарствы ў старым кантынэнце. Але ані Сібір, ані Туркестан ня ўвойдуць у міжгаспадарствае заціночаньне, у якое павінна увайсці Беларусь. Праўда, ёсьць палітычныя ўкраінскія колы, якія ўважаюць, што часьць Туркестану пад назовам Шэрай Украіны мае ўвайсці ў заціночаную Украіну, але нам здаецца, што ў гэтым бальш фантазіі, як ральных меркаваньняў.

І патагове маюць усе даныя здабыць сваю гаспадарствавую незалежнасьць народы каўкаскія (Паўночны

ныя законным дэмакратычным спосабам Першым Усебеларускім Кангрэсам ў Менску ў 1917 г., які складаўся з выбаных беларускім народам дэлегатаў з усякае этнаграфічнае Беларусі, а не нязначных якім-кольчым акупацыйным органам. Варта тут адмеціць, што аб'яўчанае 25 сакавіка 1918 г. незалежнае беларускае дзяржаства на чале з урадам БНР была вызначана дэ юры й дэ факто цэлым радам незалежных гаспадарстваў Эўропы, у тым ліку і ўрадам УНР. Рата, Урад і поэзыдэнт БНР інж. М. Абрамчык, якія знаходзіцца на эміграцыі, кіруюць сяньня ўсім беларускім нацыянальна-вызвольным рухам і ўваходзяць у цесную сувязь з нацыянальна-палітычнымі прадстаўніцтвамі ўсіх панявольеных бальшавікамі народаў і зь імі супрацоўнічаюць, а ў тым ліку і з УНРадай.

Як у галіне палітычнай Беларуска Цэнтральная Рада, гэтак у галіне грамадзкай г. зв. Беларускае Цэнтральнае Прадстаўніцтва», якое, як успаміналася, паўстала толькі гэтай вясной на падставе сфальшаваных выбараў, заяўляе цераз «Беларускае Слова», што яно зьяўляецца адзіным прадстаўніцтвам усе беларускае эміграцыі. І гэта тады, калі запраўным такім цэнтральным прадстаўніцтвам ёсьць Беларускі Нацыянальны Камітэт, які паўстаў у 1945 г., разам з такім-жа ўкраінскім і літоўскім камітэтам быў закладчыкам Міжнацыянальнага Камітэту ДП і Палітычных Уцекачоў і які, будучы сябрам гэтага Камітэту, супрацоўнічае з ЦПУЭ, як і такімі-ж цэнтральнымі прадстаўніцтвамі іншых народаў.

І паказальным ёсьць факт, што ніводнае нацыянальнае прадстаўніцтва панявольеных бальшавізмам народаў не дало «палітычнага азылу» зарубежніцкай групе Астроўскага й не пайшло зь ей на супрацоўніцтва, за выключэньнем некаторых украінскіх колаў. І то тых украінскіх колаў, што па лініі палітычнай зьяўляюцца падпарадкаванымі УНРадае, якая супрацоўнічае з урадам БНР, а па лініі грамадзкай — ЦПУЭ, паміж якім і Беларускім Нацыянальным Камітэтам ад самага пачатку існуе цеснае й шчырае супрацоўніцтва.

Дык што тады ўсё гэта мае значыць? Такое пытаньне стаўляюць сяньня перад сабою ўсе тыя беларусы, што зьяўляюцца прыхільнікамі беларуска-ўкраінскага супрацоўніцтва й найбольш цесных узаемадэчыненьняў абодвух нашых народаў.

Я. Каранеўскі.

Каўказ, Грузія, Армэнія, Азарбайджан). Дзеля Каўказу і самых сябе мы Беларусы жадаем незалежнасьці і каўкаскім народам. Ня можам таксама мець нічагусенькі супраць таго, каб Каўказ уваходзіў у той міжгаспадарствавы блёк народаў, у які ўвайшлі-б і беларусы, але, дзеля далейшай Каўказу, мы ў гэтым мала зацікаўлены дый ня ведаем, ці хоча гэтага сам Каўказ. Дык пакінем самым Каўказцам думаць пра гэта і разьвязаць гэтае пытаньне.

І розумам і сэрцам мы на бакі Казакіў у іхных імкненьнях на незалежнасьці. Мала хто ў нас ведае, а ў Казакіў бальш нішто, што Казакі, з выхаткам ўкраінскіх Чарнаморцаў, таго самага паходжаньня, што й мы Беларусы. Незалежная, а тым алаваная ад Расеі Казакія латна слабіць маскоўскаю турму народаў. Дзеля таго ў казакіў палітычнай незалежнасьці мусіць быць зацікаўлены ўсе народы антмаскоўскага фронту. Але асабліва незалежнае казанскае гаспадарства карысна Украіне, каторае прыярытэ ачыно паўднёна-ўсходняю граніцу, і Каўказу, якому будзе прыкочыць з поўначы. Калі-б незалежнае беларускае гаспадарства ўвайшло ў той самы блёк гаспадарстваў, дык нашым жаламнем мусіла-б быць, каб та таго-ж блёку належыла й Казакія. А калі не, калі Беларусь і Украіна будучы у розных міжгаспадарствавых блёках, дык нам ўсёроўна, ці Казакія будзе належыць да таго блёку гаспадарстваў, што і Украіна, ці да блёку каўкаскага.

НА ШТО МАЕ БЫЎ ЗЬВЕРНЕНА НАШАЯ ЎВАГА?

А. Дзіда ў вадным месцу свайго артыкулу добра кажа, што

«мусім выходзіць із геапалітычнага палажэньня (нашага) краю, ягоных прыродна-эканамічных багацьцяў ды колькасьці насельніцтва і ўсё гэта ў дачыненнях да палітычнага, эканамічнага й людскога патэніцьялу партыяру. Пры гэтым канцэпцыя павінна апірацца на гістарычную традыцыю вонкавае палітыкі папярэдніх пакаленьняў, каб браць на ўвагу навуку гісторыі».

Жаль, што гэтае добрае рады Дзіда сам не тарнуе, бо калі-б ён яе тарнаваў, дык не пакідаў-бы вонках свае канцэпцыі нашых суседак Латвіі й Эстоніі, уперад парупіўся-б пра іх, а не пра далёкі Каўказ. І з колькі іншымі месцамі артыкулу Дзідавага нельга згадзіцца. Гэтак, ён адкідае канцэпцыю Міжмор'я, у якое практуюць уваход Фінлянды (хіба-ж із Карэліі), Эстоніі, Латвіі, Беларусі, Летувы, Польшчы, Украіны, Чэхіі, Славачыны, Мадзяршчыны, Румыніі, Славоніі, Харвачыны, Сэрбіі, Альбаніі, Баўгарыі й Грэцыі, бо быццам такое заціночаньне гаспадарстваў ня здолеа абараніцца ад Расеі й Нямецчыны, калі-б гэтыя выступілі супраць яго разам. А каб магло абараніцца, дык Дзіда робіць гэткую папраўку: адымае ад Міжмор'я Фінляндыю, Эстонію, Латвію і дадае да яго Казакію і Каўказ. Нельга думаць, каб ад такое невялічкае папраўкі сіла заціночанай цэнтральна-ўсходняй Эўропы аж гэтулькі зьмянілася. Аўтар гэтага артыкулу таксама ўважае, што калі Беларусь мае належыць да Міжмор'я, дык трэба зьчыць, каб да яго належыла й Казакія, але ня дзеля таго, што безь яе ў Міжмор'і ня стане сілы да абароны, а дзеля таго, што Казакія будзе карысным сябрам у кожным блёку гаспадарстваў. Ці з Казакіяй і Каўказам, ці бязь іх Міжмор'е патрапіць абараніцца ад расейскага й нямецкага імперыялізмаў разам узятых, бо трэба мець наўвече, што ў такім прыпадку на захадзе супраць Нямецчыны выступіць заходня вунія.

На месцу, хіба, будзе гэта зацеміць, што было-б карысна, калі-б да будучага блёку гаспадарстваў цэнтральна-ўсходняй Эўропы прыступіла Аўстрыя.

Кажны мусіць згадзіцца з тым, што калі творыцца блёк незалежных гаспадарстваў дзеля абароны ад Расеі й Нямецчыны, то чым такі блёк будзе дужэйшы, тым ляпей. І дзеля таго вайей мець адзін блёк народаў цэнтральна-ўсходняе Эўропы, чымся два ці колькі з тае-ж тэрыторыі. І адныны такі вялікі блёк, відавочна, і паўстане, калі не перашкоджань гэтаму імперыялізмам некаторых будучых сяброў, практаванага блёку. А гэтыя імперыялізмы адзіны блёк можа разьбіцца, і тады паўстане два ці мо колькі блёкаў у той-жа цэнтральна-ўсходняй Эўропе. Гэта будзе гарой, чымся адзін вялізны блёк, але трагедый ад гэтага яшчэ ня будзе. Ды адзін вялікі блёк адно тады будзе мацнейшы за колькі меншых, калі адныны сябры ня будучы накідаць свае волі другім сябрам ягонім, а пры імперыялізмах, калі часьць тэрыторыі аднаго народу апынецца ў гаспадарстве другога, дзе будзе цяпець нацыянальны ўіск. значаньне вялікага блёку будзе меншае за значаньне колькіх меншых блёкаў, дзе тагога уціску ня будзе. Дзідаў страх, што пры двух блёках Беларусь апынецца на мяжы, ня выліержуе крытыкі, бо найгоршая мяжа з Масквою, а яе ніколі ня мінуць нам, як ня мінуць Польшчы, Францыі й іншым свае мяжы зь Нямецчынаю.

АД КАГО ЗАЛЕЖА ДОЛЯ БЕЛАРУСІ?

Ці будзе адзін блёк народаў цэнтральна-ўсходняе Эўропы, ці будзе іх некалькі, ці мо будучы і галбёкі, як дапушчае Язэп Каранеўскі, доля беларускага народу, албудова ягонага гаспадарства залежыць ад трох сілаў: а) самага народу беларускага, б) вялікай заграіны, галоўна Амэрыкі й Англіі, і в) ягоных суседзяў, зн. тых народаў, з каторымі Беларусь гранічыць.

Што да нявольніцкай імчэньні нашага маскоўскага суседа, дык залежнасьць ведама; будзе яна пазалелена — будзе беларускае гаспадарства і мы ня будзем далей цягнуць нявольніцкае ямо. А што да нашых з-за сталых суседзяў — Узбалтыі, Польшчы й Украіны — дык тое, якім пры палазе Расеі паўстане незалежнае беларускае гаспадарства і ў якім блёку незалежных гаспадарстваў яно будзе, у вялікай меры будзе залежыць ад магчымасьці паразуменьня й супрацоўніцтва зь імі. Дзеля таго, калі йнае прэ трыгой сілы, дык пакіньма днто іншым рупіцца пра Каўказ і нат Балканы, а зьвернем нашу ўвагу на дачыненні з нашымі суседзьмі.

Маючы гэта наўвече, наступны артыкул аўтара гэтых радкоў будзе пра дачыненні Беларусі з Узбалтыкай, а мо іншыя разгледзяць у «Бацькаўшчыне» нашыя дачыненні з Польшчай і Украінай.

Ліцьвін-Гудас-Крэве.

Зь Беларускага Жыцця

ДА НАС ПШУЦЬ

НАШАЯ СІЛА Ё СЪВЕДАМАСЬЦЬ

Чытаючы «Бацькаўшчыну», якая ў № 39(42) паведамляе аб першым Сусьветным Зьездзе Беларускае Эміграцыі ў Парыжы, сэрца кожнага сьведамага беларуса забілася хасьцей, бо гэты Зьезд паказаў нам шлях, па якім маем ісьці да нашае найвялікшае мэты — вызваленьня Беларусі ад варожых балышавіцкіх сілаў. Рэвалюцыя Зьезду ўлівае ў нашыя сэрцы многа сьвежае сілы для змаганьня аж да перамогі. Напасьледак сталася тое, чаго кожны беларус чакаў: паклікана нашае цэнтральнае сусьветнае прадстаўніцтва, якое будзе ўсюды нас рэпрэзэнтаваць, бараніць ад несправядлівых нападаў і крыўдаў ды паказваць нам шлях, які вядзе да вызваленьня Бацькаўшчыны. Гэтая вялікая ў нашым эміграцыйным жыцці падзея дае сьведасць тэй яшчэ несьвядамай частцы беларусаў, якія сядзяць у чужанацыянальных лягерах і ба-яцца голасна заявіць, хто яны такія.

Калі мы вынашаем усё тое, аб чым гаворыць Рэзальюцыя і іншыя пастановы Зьезду, ды правядзём поўную рэгістрацыю нашых суродзічаў ува ўсіх лягерах, то справа нашая будзе мець больш шансаў на перамогу.

Малая сьведамасьць або й поўная нясьведамасьць некаторай часткі нашых перамяшчэнцаў у першую чаргу ляжыць на сумленьні лягэрных кіраўніцтваў, якія стараліся й яшчэ сьняня стараюцца рабіць усялякія цяжкасьці ў нашым самавызначэньні. Другой вялікай перашкодай у нашым нацыянальным жыцці — гэта шкодная дзейнасьць беларускіх адшчапенцаў у васобе Астроўскага й ягоных аднадумцаў, якіх так добра здэмаскаваў, а гэтым і абясьціліў Зьезд у сваёй пастанове.

Тыя нявінныя ахвяры, якія дзякуючы іхнай нясьведамасьці яшчэ й цяпер трымае ў сваіх сьцеях Астроўскі, як павук муху, мы павінны ўсьведаміць, пераканаць і перацягнуць іх на незалежніцкі нацыянальны шлях. Калі яны канчаткова адыйдуць ад Астроўскага, мы павінны іх прыняць у нашыя нацыянальныя рады, бо папалі яны туды не па сваёй віне, але па віне сваёй нясьведамасьці й таго-ж самага Астроўскага.

У пункце 10-ым Рэзальюцыі гаворыцца: «У парадку грамадзкай дысцыпліны забавязьць да актыўнай працы ўсе інтэлігенцкія кваліфікаваныя адзінкі, якія дагэтуль адзначаюцца бязьдзейнасьцю». Пункт гэты зьяўляецца бадай самым галоўным. Кожны беларускі настаўнік, праўнік, лекар і г. д. павінны, закасаўшы рукавы, узяцца за нашую нацыянальную працу, так, каб ніводзін беларускі селянін ці работнік, што жыве ў чужым лягэры, не астаўся без нацыянальнай апекі й помачы.

У ангельскай зоне Нямеччыны ў жніўні мінулага году была праведзеная рэгістрацыя беларусаў, але выні-каў яе да гэтага часу ніхто зь беларусаў не адчувае. Рэгістрацыя, аб якой гаворыцца ў Рэзальюцыі Зьезду, павінна быць канчальным і вызначальным дакумэнтам, які пазволіць нам згуртавацца ў адну нацыянальную «сям'ю».

Беларусы! Мы маем усё патрэбнае для нашае канчальнае перамогі!

Да працы, хто якую можа выконваць, з адной думкай у галаве — што гэтая праца выдатна дапаможа нам вызваліцца зь сьняняшняй няволі й збудоваць Вольную і Незалежную Беларусь. Яна, Маці — Беларусь чакае на нашую дапамогу. І яна будзе жыць у сьвеце Праўды, Волі, калі кожны з нас будзе працаваць і змагацца згодна з традыцыяй нашых дзядоў і прадзедаў — адзін за ўсіх і ўсе за аднаго!

(Лягер Нортгайм).

В. С.

ЮБІЛЕЙ

БЕЛАРУСКАЯ ГІМНАЗІЯ ІМЯ Я. КУПАЛЫ

У 1945 г. сярод беларускіх эмігрантаў, якія апынуліся ў выніку вайны пад сьнім Дунаем у Рэгенсбургу, знайшліся патрыёты-энтузіясты, што побач і з агульна-арганізацыйнай ды на той час ня вельмі босяпечнай працай праняліся ідэяй утварэньня сярэдняй нацыянальна-беларускай школы на эміграцыі.

Ідэя гэтая на той час была даволі сьмэлай, бо беларусы былі раскіданы па ўсёй Нямеччыне, па розных іншанацыянальных лягерах і з ведамых прычынаў часта нават баяліся прызнавацца да сваёй нацыі. Сяроджа тых, якія тады ў Рэгенсбургу адважыліся ня толькі выйсьці на сьвет Божы, але й тварыць першую нац. беларускую групу й Камітэт у Нямеччыне не хапала ні матэрыяльных сродкаў, ні адпаведнай колькасьці кваліфікаваных настаўніцкіх сілаў, ні дастатковага кантынгенту саміх вучняў.

Аднак тагачасны Акруговы Беларускі Камітэт разважыў правільнова ня глядзячы ні на якія перашкоды пачынаць належны ход і кірунак працы, а людзі й кадры знойдуцца ў працэсе самой працы.

Так яно й было ў запраўднасьці. Вестка аб заснаваньні гімназіі хутка разышлася па ўсёй Нямеччыне.

Пачалі наплываць вучні, праўда ня ўсе мелі шчасьце дастацца ў Рэгенсбург, бо тагачасны ўкраінскі ўлады рабілі вялікія перашкоды з прыймом у лягэр зь іншых месцаў, але усялякімі праўдамі й няпраўдамі ўдалося сыцягнуць з розных куткоў высокакваліфікаваныя пэдагагічныя сілы і пачаць у канцы сьнежня 1945 году першы навукальны год.

Дзякуючы самаахвярнай працы ўсяго калектыву й дырэкцыі на працягу 1-га году удалося улажыць навукальны праграмы, падабраць адпаведныя навуковыя дапаможнікі й зрабіць першы выпуск матурысты, якія падаліся ў вышэйшых нямецкіх школы.

За гэтыя 3 гады працы Беларуска Гімназія імя Я. Купалы мела шмат радасных і цяжкіх хвілінаў. Цяжкасьці палягалі на тым, што ўсё трэба было тварыць занова нічога ня было гатовага, унараванага, ніякіх традыцыяў. Трэба было перажыць 2 разы за гэты час пераезд на новае месца дзе заўсёды у першую чаргу узнікала праблема памешканьня й самага прымытўнага абсталяваньня, як сталы, лаўкі. Як толькі Гімназія замацавалася й здабыла уплыў на моладзь, ды прыдбалася славу паважнай нацыянальнай навукальнай ўстанова яна мусіла вытрымаць наступ дэструкцыйных сілаў, якія імкнуліся разбурыць і зганьбіць яе.

Аднак, ня глядзячы на ўсе гэтыя горкія дазнаньні Беларуска Гімназія імя Я. Купалы з гонарам выя-залася із сваіх заданьняў: узгадаваць у нацыянальным дусе беларускую моладзь і даць ёй дастатковыя практычныя веды.

Сьветчаць аб гэтым 3 выпускі матурысты, большыя якіх студ'ёе вышэйшых навукі ў розных нямецкіх вышэйшых школах ды курсах замежных моваў з выдатнымі адзнакамі. Сьветчыць аб гэтым высока пастаўленая праца сярод моладзі-скаўтынг з ягоньмі выданьнямі літаратуры для моладзі, сьветчыць аб гэтым тая вялізарная грамадзкая праца, якую вядуць гадунцы гімназіі ў Ангельшчыне.

Дык нічога дзіўнага, што сёлета 26-га сьнежня ў беларускім лягэры Віндзішбэргердорф грамадства ўрачыста адзначыла 3-х гадовы юбілей Беларускай Гімназіі імя Я. Купалы.

Цяпер усе, пасля 3-х гадоў цяжкай працы пагаджаюцца са словамі дырэктура Гімназіі д-ра А. Орсы, які ў сваёй юбілейнай прамове зьявнуўся да прысутных: «Што было-бы з нашай моладзьдзю, каб мы ня мелі сваёй гімназіі?».

Аб вялікай ейнай пазытўўнай сіле й значэньні гаварылі ўсе хто меў нагоду вітаць з юбілеем: і прадстаўнік інспэктарыяту Бел. Акруговага Камітэту сп. Міцкевіч М. і старшыня Галоўнай Управы Згуртаваньня Бел. Вэтэранаў палк. Ф. Кушалъ, прадстаўнік Бацькаўскага Камітэту, камандант лягэру, а найгарачэй хіба віталі былыя гадунцы гэтай Гімназіі: — ад імя 2-га выпуску матурыстых Кастусь Вайцяхоўскі й ад імя 3-га выпуску, студэнт Цюбінгскага унівэрсытэту Вітаўт Кіпель.

Яны шчыра дзякавалі ўсім настаўнікам і дырэкцыі Гімназіі за тое, што гэтыя людзі, не шкадуючы сваіх сілаў далі ім высокія веды й нацыянальную загартоўку.

Пасьля ўрачыстай часткі адбыўся добра змантаваны й падрыхтаваны самімі вучнямі мастацкі канцэрт, на які злажыліся: мэлэдэклімацыя з хорам вершу Я. Купалы «Нёман», дэклімацыяў розных вершаў у беларускай, нямецкай, лацінскай, ангельскай і францускай мовах, клясычных і народных скокаў, вакальных выступленьняў, ды ўрэшце плесы із сьпевамі й скокамі «Модны шляхцюк».

Трэба адзначыць, хоць гэта былі толькі вучні, а не акторы, аднак увесь канцэрт быў на высокім мастацкім узроўні. Асабліва добрае уражаньне зрабілі выканаўцы вакальнага «Трыю», танец «Тарантэла» у вык. вучаніцы 5 кл. Аллы О. Ня дрэнна згулялі свае ролі вучні Кісель С., Бакуновіч У. і Карніловіч С. выканаўца «шляхцюка» траціў на тым, што крыху за шмат захапіўся шаржаваньнем. Канцэрт гэты, як і ўсе папярэднія Гімназіяльныя канцэрты гаворыць за тое, што сярод нашае моладзі ёсьць шмат здольных адзінак, якія пры адпаведнай далейшай працы над сабой патрапяць у будучыні прыдбаць ці мала славы нашаму народу.

Дык пажадаем-жа 'плённай працы у чацьвертым годзе існаваньня нашай Гімназіі.

Віндзішбэргердорфскі.

ЛЕПШ ПЗНА, ЯК НІКОЛІ

Вось і я сабраўся напісаць аб жыцці нашых беларускіх перамяшчэнцаў зь лягэру Маервік, паложанага над Фленсбурскім залівам, які аддзяляе нас ад Даніі. Але мы маем магчымасьць толькі аглядаць на данскім беразе чырвоныя домікі й любаватца іх прыгожасьцю.

У Маервіку пражывае каля сотні беларусаў, якія адкрыта прызнаюцца да беларускасьці. Апрача іх ёсьць яшчэ каля сотні беларусаў, пераважна католікоў, якія па сваёй нясьведамасьці лічаць сябе палякамі або людзьмі «польскай веры». Ёсьць выпадкі, што й праваслаўныя, каб зацэрці сьляды сваёй беларускасьці, выракліся ня толькі сваёй нацыянальнасьці, але нават і праваслаўнай рэлігіі і молячыся ў касцёле, часамі мэханічна робяць знак крыжа трыма пальцамі, як у праваслаўных.

Да гэтых т. зв. «палякаў» з-за Буга праўдзівыя палякі адносяцца ня вельмі прыхільна й на кожным шагу й пры кожнай магчымасьці стараюцца зь іх пасьмяяцца й падражніць. Бо й як-жа зь іх не сьмяяцца, калі яны, ня ўмеючы добра гаварыць па польску, калечаць чужую мову, бо замест польскай мовы выходзіць у іх нейкая трасянка. Можна сустрэць у гэтай групе й такія адзінкі, пераважна старэйшыя, якія, уважаючы сябе за палякаў, зусім ня ўмеюць гаварыць па польску. Ёсьць паміж імі і такія, што на Вацькаўшчыне прыымалі нават актыўны ўдзел у беларускім руху, а цяпер, зашыўшыся сярод палякаў ды маючы да гэтага «цёплыя месцы», граюць ролю польскіх ура-патрыётаў...

Дык ці не пара Вам ужо вярнуцца ў сваё роднае беларускае асяродзьдзе, якое выкарміла Вас малаком з грудзей беларускай маткі і хлебам зь беларускай васільковай нівы? Ды даволі быць Вам пасьмешышчам у чужых, а пара вярнуцца да сваіх, бо няма розьніцы, ці ніхта паходзіць з пад Беластоку, Вільні, Наваградка, Ашмяны, Ліды, Слоніма, Пастаў, Пінска, ці іншых ваколіцаў нашае Бацькаўшчыны. Усе мы дзеці адной Маці-Беларусі.

Што да паляшучоў, дык тыя ўсюды адкрыта прызнаюцца да беларускасьці й сваёй праваслаўнай веры, хоць нашыя суседзі з паўднія насільна хочуць іх прыгарнуць да сабе. Толькі вялікая бяда ў тым, што тут няма свайго беларускага праваслаўнага сьвятара, які-б мог навукаць праўды Божай у нашай роднай беларускай мове. Гэтак сама й беларусы каталікі прымушаныя хадзіць маліцца да палякаў або летувісаў.

Восеньню 1947 г. прыбыла ў наш лягэр невялікая група сьведамых беларусаў, якія дапамаглі зарганізаваць мясцовы Беларускі Дапамагавы Камітэт. Сёлета летам Галоўная Кватэра Беларускіх Скаўтаў на Чужыне зарганізавала беларускі скаўтынг, хоць, з прырасьцю трэба адмеціць, што належыць да яго ня ўся наша моладзь. Некаторыя яшчэ дагэтуль належаць да польскай скаўцкай арганізацыі. Але пара й Вам, дарагая моладзь, далучыцца да свайго беларускага скаўтынгу, каб магчы служыць Богу й Вацькаўшчыне!

Пажадана, каб Беларускі Нацыянальны Камітэт на ангельскую зону як найхутчэй дабіўся выдзяленьня беларусаў у васобныя лягэры або групы й дастаў дазвол на выдаваньне буларускай газэты, якая магла-б больш падрабязна асьвятляць жыццё беларускіх перамяшчэнцаў ангельскае зоны. Адно трэба ўзяць пад увагу факт, што многа маладых людзей з прычынаў ад іх незалежных ня ўмеюць чытаць кірыліцай, а толькі лацінкай. Для прыкладу можна ўзяць нашую Налібоцкую, спасярод якіх большыня каталікі. Даўно ўжо трэба было-б і аб гэтым падумаць.

(Лягер Маервік).

Б. Налібоцкі.

Славацкі народ у трауры

Як паведамляе Славацкая прэсавая служба, 23 сьнежана 1948 г., каля паўдня, памёр у Нітры славацкі архіпіскап д-р Карл Ёметко, перажыўшы 72 гады. Тры дні раней, у Амэрыцы памёр старшыня амэрыканскай Славацкай Лігі, д-р Пётр Юрчак.

Гэта вялікая страта для славацкага народу. Д-р Карл Ёметко быў найвышэйшым прадстаўніком славацкай каталіцкай царквы, выдатны сьвятар і гарачы патрыёт. На працягу 28 гадоў д-р К. Ёметко з гонарам займаў становішча Нітранскага япіскапа. Ён быў вядомы кругом асабліва сваёй дапамогай місіянерам. Будучы галавой царквы, штодзённа выяўляў глыбокае зразуменьне сацыяльных праблемаў. Архіпіскап К. Ёметко выдаў шмат працаў аб дзейнасьці місіянераў ня толькі ў Славакіі, але й за яе межамі. Дзякуючы ягонай маральнай і матэрыяльнай дапамозе, у Славакіі разьвінулася шчыроку дабрадзейную працу таварыства Слова Божьага. Паўгода таму назад архіпіскап К. Ёметко быў выбраны старшынёй усіх таварыстваў місіянераў у Чэхаславакіі. Пасьля апошняй сусьветнай вайны в. п. архіпіскап д-р К. Ёметко быў уважаны за духовага павадыра славацкага народу, які ў 85% ктальіцкага веравызнаньня. Асабліва ягонае антыкамуністычнае настаўленьне жывым рэхам адбівалася ўва ўсёй краіне пад Татрамі.

Прыгэтым неабходна ўспомніць, што ў вядомым палітычным працэсе перад г. зв. народным судом у Браціславе над д-рам Ёзэпан Тісо в. п. архіпіскап д-р К. Ёметко выступаў у якасьці сьветка, як прадстаўнік рэлігійнага сьвету і ніхто ня мог выдаць д-ру Я. Тісо прыгажэйшага пасьветчання, як гэта зрабіў памерлы патрыярх царквы. Ён адкрыта хваліў маральныя й гаспадарствавыя якасьці д-ра Я. Тісо, прыгэтым падчыкнуў, што ў Славакіі ня было лепшай й дастойнайшай асобы на становішча прэзыдэнта ад д-ра Я. Тісо, які, паводля славацкіх каталіцкіх япіскапаў, быў гарантыяй супраць вынішчэньня славацкага народу. В. п. архіпіскап К. Ёметко прыгэтым таксама адкрыта заявіў, што славацкі народ і цяпер, калі-б мог сва-

бодна вырашаць свой лёс, напэўна выступіў бы за сваю вольную і незалежную дзяржаву.

Другім вялікім славацкім дзеячом, які адыйшоў у вечнасьць, ёсьць д-р Пётр Юрчак. Гэта была выдатная асоба славацкага палітычнага жыцця ў Амэрыцы. На працягу трох апошніх гадоў ён стаў на чале Славацкай Лігі, якая ўжо 40 гадоў станоўка й мужна змагаецца за правы славацкага народу, ягоную апырчонасьць і незалежнасьць. В. п. д-р Юрчак змагаўся ў Амэрыцы перадусім як журналіст. Ён выдаў некалькі сваіх працаў па гісторыязофіі, а таксама гісторыю славацкага народу. Дзякуючы актыўнасьці й глыбокай вучонасьці свайго старшыні, каля 90% сяброў Славацкай Лігі ў Амэрыцы падчас апошніх гадоў перайшлі ў шэрагі змагароў за самастойную, суверэнную Славакію, што не магло ня выклікаць энтузіязму як сярод славацкага народу ўдома, так і сярод усяе славацкае эміграцыі.

ГЕН. КЛЕЙ НЯ ВЕРЫЦЬ У ВАЙНУ

Галоўнакамандуючы амэрыканскімі збройнёмі сіламі ў Нямеччыне ген. Клей спадзяецца, што Саветы завостраць курс «халоднае вайны», але да фактычнае вайны не пасунуцца. Усе-ж ён быў вымушаны прызнаць, што найменшая пахіба у гэтай напружанай вайне нэрваў можа лёгка прывесць да выбуху вайны запраўднай. Аснаўным фактарам, які стрымвае Саветаў ад вайны ёсьць амэрыканскае лятунства. «Расейцы», сказаў Клей, «маюць больш рэспэкту да нашага лятунства, чым некаторыя у нас дома...» Бэрлінскі «паветраны мост» гэты рэспэкт яшчэ больш падняў. Клей уважае, што Саветы пойдуць на адступленьне у берлінскім

Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, могуць выражаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.